

بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان

سیمین عرب^{۱*}، سارا مسلمی^۲

۱. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، مازندران، تنکابن، ایران. (نویسنده مسئول).

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن، مازندران، تنکابن، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره هفتم، شماره بیست و ششم، تابستان ۱۴۰۴، صفحات ۱۴۳-۱۲۹

چکیده

تحقیق حاضر به بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان پرداخته است. روش تحقیق از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر ۱۳ تا ۱۹ ساله مدارس پایه تحصیلی اول و دوم متوسطه شهر کلاردشت به تعداد ۱۵۹۸ بوده که تعداد ۳۸۴ مشارکت‌کننده براساس فرمول تعیین حجم نمونه کوکران به روش خوشه‌ای جهت پاسخ به پرسشنامه‌ها و پس از کسب رضایت آگاهانه انتخاب شدند. از پرسشنامه‌های نیازهای بنیادین روان‌شناختی، سرزندگی تحصیلی و هویت‌یابی استفاده شد. به‌منظور بررسی فرضیه‌های تحقیق از مدل‌سازی معادلات ساختاری روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) با کمک نرم‌افزار SmartPLS^۳ استفاده شد. یافته‌ها نشان داد بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: نیازهای بنیادین روان‌شناختی دانش‌آموزان، هویت‌یابی، سرزندگی تحصیلی.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره هفتم، شماره بیست و ششم، تابستان ۱۴۰۴

مقدمه

نوجوانی مرحله گذار از کودکی به جوانی و بزرگسالی است. از این رو نیازهای بنیادین روانشناختی نوجوانان جهت طی کردن این دوره و ورود موفق به اجتماع حائز اهمیت است (افضلی و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از اهداف غایی هر خانواده، پرورش فرزندان با سطح بهزیستی روانشناختی ذهنی مطلوب و سرزندگی تحصیلی می باشد. سطح بالای سرزندگی تحصیلی نوجوانان باعث می شود که آنان در زمینه یادگیری مهارت ها و تکالیف اجتماعی موفق شوند و از طرف دیگر سطح بالای بهزیستی روانشناختی و تحصیلی نوجوانان، باعث می شود که آنان بتوانند در زمینه حضور در اجتماع، عملکرد مثبت و قابل قبولی از خود ارائه دهند (کسیزیتالامی و لارسون^۱، ۲۰۱۹). با این وجود نقش عوامل تأثیرگذار بر بهزیستی روانشناختی نوجوانان در خانواده به طور کامل و همراه با جزییات کمتر مورد بررسی قرار گرفته است. خرده مولفه هایی که در بهزیستی تحصیلی ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایتمندی تحصیلی و درآمیزی با کار مدرسه مدنظر قرار دارند می توانند به روشن شدن میزان تأثیر هر یک از این عوامل در میزان بهزیستی روانشناختی نوجوانان کمک نمایند (سلیمانی و همکاران، ۱۴۰۲). از طرف دیگر، نوجوانان علاوه بر تأثیرپذیری از خانواده، به میزان زیادی تحت تأثیر تجربه های آموزشی و تحصیلی و اجتماعی نوجوانان قرار دارد که با بررسی آن می توان نقش واسطه ای آن را در رابطه بین میزان حمایت از ارضاء نیازهای خودمختاری (آزادی)، شایستگی و ارتباط و بهزیستی روانشناختی موردسنجش قرارداد. همچنین قابل ذکر است که انجام موضوعاتی در این رابطه تا چه میزان می تواند برای معلمان، مربیان، مدارس، خانواده ها و سیستم آموزشی کشور حائز اهمیت باشد و لزوم انجام آن حس می شود (اسشات^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). نیازهای بنیادین روانشناختی، تلاش برای شکوفا کردن قابلیت های وجودی انسان است و تاکنون ابزارهای مختلفی برای ارزیابی و بررسی بهزیستی روانشناختی ارائه شده است (وانگ^۳، ۲۰۱۹).

دانش آموزانی که سرزندگی تحصیلی بالایی دارند از سلامت روانی و اجتماعی بهتری برخوردارند، روابط درازمدت و توانایی بیشتری در حل تعارضات دارند، مسئولیت پذیرترند، علاقه مند به علم آموزی و کسب موفق اند، اعتماد به نفس بالایی دارند، با پشتکار هستند و همچنین این افراد توانایی بیشتری برای تمرکز بر مشکل و استفاده از مهارت های حل مسئله دارند که موجب افزایش توانایی های شناختی آنان می شود (پاولوسکی^۴ و همکاران، ۲۰۲۰) به طور خلاصه پژوهش ها گزارش کردند دانش آموزانی که سرزندگی بیشتری دارند، موفقیت تحصیلی بالاتری دارند آموزش و پرورش در هر جامعه ای انسانی ابزار ضروری برای پیشرفت انسان از نظر بهزیستی روانی و بهزیستی تحصیلی است (فرند^۵ و همکاران، ۲۰۱۶).

هدف گسترده ای آموزش و پرورش آماده کردن دانش آموزان برای زندگی مفید در جامعه و آماده سازی آن ها برای آموزش عالی است. درواقع اصلی ترین و مهم ترین هدف آموزش و پرورش ایجاد زمینه برای رشد همه جانبه فرد و تربیت انسان های سالم، کارآمد و

¹. Csikszentmihalyi & Larson

². Schutte

³. Wang

⁴. Pawlowski

⁵. Ferrand

مسئول برای ایفای نقش در زندگی فردی و اجتماعی است (سنچز^۱ و همکاران، ۲۰۱۶). از آنجایی که دانش آموزان یکی از ارکان اساسی نظام آموزشی کشور هستند، توجه به این قشر، از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را در پی دارد (جوشن‌لو و همکاران، ۱۳۹۵). در حال حاضر نظام آموزشی آموزش و پرورش در سیستم آموزش نقش مهمی برای آینده کشور به عهده دارند؛ اهمیت این نقش در این است که دانش آموزان نه تنها بخش اصلی متخصصان زمینه‌های گوناگون هر کشوری را تشکیل می‌دهند، بلکه همچنین این گروه، مدیران اصلی در اداره آینده کشور و رهبر سایر اقشار جامعه در هدایت به سمت کمال و اهداف کشور می‌باشند (کاستل^۲ و همکاران، ۲۰۱۷). از سوی دیگر، بخشی از دانش آموزان در آینده عهده‌دار آموزش و پرورش نسل‌های بعد از خود خواهند بود و از این طریق به‌طور غیرمستقیم در کمال نسل‌های بعدی جامعه نیز دخالت دارند؛ اما دانش آموزان نیز مانند سایر اقشار جامعه در معرض بروز بد کارکردی‌هایی هستند که ممکن است کارایی آن‌ها را دستخوش تغییر و افت نماید؛ که یکی از شایع‌ترین این بدکارکردی‌ها در دانش آموزان در سیستم آموزش، بی‌رغبتی به تحصیل است (عنایتی و همکاران، ۱۳۹۲). باید کوشید سرزندگی تحصیلی و سلامت روانی دانش آموزان احیا شود. یکی از مسائلی که امروزه توجه زیادی را به خود جلب کرده است، بحث بهزیستی و سرزندگی است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که روابط در محیط آموزشی به‌طوری که دانش آموزان احساس سرزندگی با ارزش کنند، نقش بسیار حیاتی در ارتقای رفتارهای اجتماعی مطلوب و موفقیت دارد. هر دانش آموز تلاشی می‌کند به نحوی به وظایف خود عمل کند، ولی از آنجاکه این امر در یک محیط اجتماعی اتفاق می‌افتد، مفاهیمی از قبیل مشارکت و رقابت هم‌شکل می‌گیرد که این دو مفهوم به احساس دیده‌شدن، بودن و مفید بودن را در فرد ایجاد می‌کند و در ادامه بازخوردی که از افراد می‌گیرد انرژی و انگیزه بیشتری برای ادامه فعالیت در فرد ایجاد می‌کند و این روند کم‌کم به سرتاسر زندگی فرد راه پیدا می‌کند؛ بنابراین سرزندگی تحصیلی باعث افزایش سازگاری افراد و توانایی مقابله با چالش‌های به وجود آمده در زندگی تحصیلی می‌شود (جاودان و رییس‌سعدی، ۱۳۹۹)؛ به عبارت دیگر سرزندگی تحصیلی باعث افزایش ارتقاء مهارت‌های تاب‌آوری و افزایش پاسخ‌های سازگارانه به موقعیت‌های پرتنش به‌خصوص در روابط بین فردی می‌شود. در نتیجه سرزندگی تحصیلی نیز همچون عملکرد خانواده باعث افزایش توانمندی دانش آموزان در روابط بین فردی و در موقعیت‌های اجتماعی می‌گردد و باعث می‌شود در صورت وجود مشکل و ناسازگاری در روابط بین فردی و در موقعیت‌های اجتماعی به‌صورت کارآمد رفتار کنند و میزان بیشتری از بهزیستی را گزارش کنند (یارمحمدیان و همکاران، ۱۳۹۶).

امروزه با توجه به افزایش آگاهی در زمینه تأثیرات نیازهای بنیادین روان‌شناختی و بهزیستی اجتماعی و لزوم اتخاذ تصمیمات در کمترین زمان ممکن و ناتوانی برخی افراد در انجام فعالیت‌هایی که نیازمند تصمیم‌گیری هستند، به زمینه‌های ظهور بهزیستی روان‌شناختی و علل و درمان آن توجه بیشتری شود. هرچند همه با بهزیستی تحصیلی سروکار داشته‌اند؛ اما تعدادی آن را به‌عنوان روش زندگی برگزیده‌اند (آگوستو^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

1. Sánchez

2. Castel

3. Augusto

مطالعات آریپاتامانیل^۱ (۲۰۱۱) سرزندگی تحصیلی را فرایندهای درونی عنوان می‌کند که فعالیت‌ها را تحریک می‌کنند و باهدف دستیابی به دستاوردهای خاص تداوم می‌یابند (محبوب‌نواز و همکاران، ۱۳۹۶). تحقیقات سمسون و پیچی^۲ (۲۰۰۹) سرزندگی تحصیلی دانش آموزان را به‌عنوان عامل پیش‌بینی‌کننده‌ی کیفیت کار آن‌ها در مدرسه و چگونگی استقبال از تکالیف می‌دانند (نریمانی و همکاران، ۱۳۹۶). اسلاوین^۳ (۲۰۰۶) معتقد است افراد دارای انگیزش پیشرفت سطح بالا برای حل مشکلات و رسیدن به موفقیت بسیار کوشا و جدی هستند، در صورت شکست، دست از تلاش برنمی‌دارند و تا رسیدن به موفقیت به کوشش خود ادامه می‌دهند (باباپور خیرالدین و همکاران، ۱۳۹۷). پژوهش‌های بابلج و سیمیک^۴ (۲۰۱۱) نتایج قاطعی را به دست نیاورده‌اند؛ آن‌چه که مشخص شده این است که هر چه تجربه‌های موفقیت‌آمیز فرد در خانواده بیشتر باشد، سرزندگی تحصیلی وی بالاتر است؛ به عبارت دیگر، افزایش موفقیت باعث افزایش سرزندگی تحصیلی می‌شود که در مقابل، بهزیستی تحصیلی بالا نیز باعث موفقیت بیشتر می‌شود و بین این دو، رابطه‌ای دوسویه وجود دارد (اریکا^۵، ۲۰۲۰). نتایج مطالعات نجفی‌پور (۱۴۰۰) نشان داد که اهمیت نقش هویت‌یابی و درگیری تحصیلی در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد. نیازهای بنیادین روانشناختی اگر برآورده نشود هویت‌یابی دانش‌آموزان تهدید می‌شود همچنین سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان کاهش خواهد یافت. سلیمانی و همکاران (۱۴۰۲) به بررسی الگوی روابط ساختاری هویت تحصیلی موفق براساس نیازهای بنیادین روانشناختی با میانجی‌گری ذهن آگاهی و خودکارآمدی تحصیلی پرداختند. از بین همه دانش‌آموزان دوره متوسطه اول شهرستان قم در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به‌عنوان جامعه موردپژوهش، به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای تعداد ۳۵۵ دانش‌آموز وارد نمونه شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد، نیازهای بنیادین روانشناختی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری ذهن آگاهی بر هویت تحصیلی موفق، تأثیر مثبت و معناداری دارد؛ اما خودکارآمدی تحصیلی نقش میانجی‌گر معناداری در تأثیر نیازهای بنیادین روانشناختی بر هویت تحصیلی موفق ندارد. براساس نتایج و باتوجه به نقش نیازهای بنیادین روانشناختی و ذهن آگاهی در هویت تحصیلی موفق، توجه به نیازهای اساسی هر دانش‌آموز از سوی خانواده‌ها و معلمان با برگزاری کارگاه‌های آموزش خانواده و ضمن خدمت و افزایش ذهن آگاهی دانش‌آموزان با بهره‌گیری از روان‌شناس‌ها و مشاوران مدارس و برگزاری کلاس‌های آموزشی، ضروری به نظر می‌رسد. خدادادنژاد (۱۴۰۲) در تحقیقی به بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روانشناختی و روانی و تحصیلی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی در دانش‌آموزان در شرایط کرونا پرداخته است. این تحقیق از لحاظ هدف پژوهش کاربردی و از لحاظ ماهیت توصیفی و از نوع پیمایشی می‌باشد. روش تحقیق از نوع همبستگی می‌باشد. یافته‌ها نشان داد بین نیازهای بنیادین رابطه بین نیازهای بنیادین روانشناختی و روانی و تحصیلی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی در دانش‌آموزان در شرایط کرونا در دوران پاندمی کرونا رابطه معناداری وجود دارد. شایگان (۱۴۰۱) در تحقیقی به بررسی آموزش هوش هیجانی بر اهمال‌کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر تهران در سال ۱۴۰۰ پرداخته شده است. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان

1. Aarepattamannil

2. Simpson & Pychy

3. Slavin

4. Bubulj & Simic

5. Erica

مقطع متوسطه شهر تهران بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی تعداد ۳۰ نفر از دانش‌آموزان به‌عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد. یافته‌ها نشان داد، آموزش هوش هیجانی باعث کاهش اهمالکاری تحصیلی دانش‌آموزان شده؛ همچنین براساس نتایج یافته‌ها، آموزش هوش هیجانی باعث افزایش سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان شد؛ بنابراین به نظر می‌رسد، آموزش مهارت‌های هوش هیجانی می‌تواند باعث کاهش اهمالکاری تحصیلی دانش‌آموزان شده و تکنیک‌های مؤثری را برای افزایش سرزندگی تحصیلی ارائه کند. درخشان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی رابطه باورهای هوش هیجانی و اهمالکاری تحصیلی با واسطه‌گری شناخت اجتماعی و نیازهای بنیادین روان‌شناختی پرداخته‌اند. جامعه آماری پژوهش را تمامی دانشجویان دانشگاه‌های شهر شیراز در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ تشکیل می‌دادند که از این میان تعداد ۳۰۰ نفر (۱۷۴ دختر و ۱۲۶ پسر) به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که باور افزایشی هوش تأثیر مثبت بر ابعاد شناخت اجتماعی و نیازهای بنیادین روان‌شناختی دارد؛ ولی باور ذاتی هوش تأثیر معناداری بر این ابعاد نداشت؛ همچنین ابعاد شناخت اجتماعی تأثیر منفی بر اهمالکاری تحصیلی داشتند. درنهایت، ابعاد شناخت اجتماعی واسطه باور افزایشی هوش هیجانی و اهمالکاری تحصیلی بودند؛ اما در بین باور افزایشی هوش و اهمالکاری تحصیلی نقش واسطه‌ای نداشتند. جاودان و رییس‌سعدی (۱۳۹۹) پژوهشی باهدف بررسی تأثیر نیازهای روان‌شناختی بر جهت‌گیری آینده تحصیلی و هویت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع اول متوسطه بندرلنگه در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ صورت گرفت. بدین منظور تعداد ۲۸۰ دانش‌آموز دختر و پسر مقطع اول متوسطه به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند، نتایج نشان داد که بین هویت تحصیلی موفق دانش‌آموزانی با نیاز روان‌شناختی شایستگی و خودمختاری و بین هویت تحصیلی دنباله‌رو دانش‌آموزانی با نیاز روان‌شناختی خودمختاری و ارتباط تفاوت معنی‌دار وجود داشت. دیگر نتایج پژوهش نیز بیانگر آن بود که بین هویت‌های تحصیلی دیررس، سردرگم و موفق دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود داشت. درحالی‌که که بین جهت‌گیری آینده تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری دیده نشد. غالب بودن هویت تحصیلی سردرگم در دانش‌آموزان پسر در مقایسه با دانش‌آموزان دختر بالاتر بود. اریکا (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی نقش هوش هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی با نقش میانجیگری کیفیت زندگی پرداخته است. جامعه آماری را دانش‌آموزان ابتدایی تشکیل دادند و حجم نمونه ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان بوده است. روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس است؛ نتایج نشان داد که رابطه هوش هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی تأثیرات طولانی‌مدت بر کودکان دارد که عامل برخی رفتارها در بزرگسالی می‌باشد که این رفتارها می‌تواند کیفیت زندگی آنان را تغییر دهد. الن و کلیف^۱ (۲۰۱۹) در تحقیقی به بررسی رابطه بین عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و بهزیستی روانی در والدین دانش‌آموزان پایه متوسطه پرداختند. جامعه آماری را دانش‌آموزان پایه متوسطه تشکیل دادند و حجم نمونه ۱۰۰ نفر از دانش‌آموزان بوده است. روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس است. نتایج تحقیق نشان داد فرزندان والدینی که سبک ارتباطی خوبی با فرزند خود دارند دارای عملکرد تحصیلی بالاتری هستند. یوجی و همکاران^۲ (۲۰۱۸) پژوهشی باهدف بررسی تأثیر نیازهای بنیادین روان‌شناختی بر سلامت روانی کودکان ژاپنی انجام دادند. جامعه

^۱. Ellen &Cliff

^۲. Uji et al

آماري را کودکان ۱۰ تا ۱۵ ساله ژاپني تشکیل دادند و حجم نمونه ۱۵۰ نفر از دانش آموزان بوده است. روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس است؛ نتایج نشان داد که نیازهای بنیادین روانشناختی اثرات مثبت بر سلامت روان فرزندان دارد و در دوره‌های بعدی رشد استعدادها را برای خود و دیگران در فرزند ایجاد خواهد کرد. درحالی‌که نیازهای روانی برطرف نشود، تأثیرات منفی بر سلامت روان دارد. این پژوهش نشان داد که یافته‌های فوق تحت تأثیر متغیر جنسیت قرار نداشته‌اند و در هر دو جنس نتایج مشابه بوده است؛ باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده اجرای برنامه‌هایی به‌منظور بهبود باورهای فراشناختی و افزایش درگیری تحصیلی و رفتاری در دانش آموزان می‌تواند منجر به افزایش سرزندگی تحصیلی در آنان شود. باتوجه به مطالب ذکرشده و در نظر گرفتن اهمیت وضعیت تحصیلی دانش آموزان و ذکر این نکته که تا آنجا که پژوهشگر بررسی و جستجو کرده است، پژوهشی مشابه پژوهش حاضر که رابطه سه متغیر نیازهای بنیادین روانشناختی دانش آموزان، هویت‌یابی، سرزندگی تحصیلی را بسنجد، انجام نشده است، پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال اساسی است که آیا بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان رابطه معناداری وجود دارد یا خیر؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، از نظر هدف، یک پژوهش کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی و پیمایشی و همبستگی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق تعداد دانش آموزان سنین سیزده تا نوزده سال و مشغول به تحصیل در مدارس شهر کلاردشت که در این تحقیق ۱۵۹۸ نفر می‌باشند محدود هستند جهت تعیین حجم نمونه از رابطه کوکران استفاده می‌گردد. به‌منظور انتخاب نمونه تحقیق نیز، باهدف داشتن نمونه از تمامی مدارس کلاردشت، از روش نمونه‌گیری از نوع در دسترس و تصادفی-خوشه‌ای می‌باشد. ملاک ورود به تحقیق عبارت‌اند از:

۱- دانش آموز و در سنین سیزده تا نوزده سال و مشغول به تحصیل در شهر کلاردشت باشند.

۲- در جلسه مربوط به توضیحات محقق، اولیاء شرکت نموده و برگه رضایت آگاهانه مشارکت در تحقیق را امضا نمایند.

۳- از نظر مشارکت و تکمیل پرسشنامه در شرایط جسمی و روحی مناسب باشند.

۴- نسبت به تکمیل صحیح و بادقت تمام گزینه‌ها (پس از توضیحات محقق) آگاه باشند.

ملاک خروج از تحقیق عبارت‌اند از:

۱- مخدوش و ناکامل بوده پرسشنامه‌هایی که پاسخ داده‌اند.

۲- سابقه مردود شدن‌های متوالی یا عقب‌ماندگی بیشتر از یک سال نسبت به سن شروع تحصیل

۳- سابقه مشکلات انضباطی مکرر در پرونده تحصیلی

اندازه‌گیری متغیرها با استفاده از سه پرسشنامه بوده است.

پرسشنامه نیازهای بنیادین روانشناختی که توسط پرسشنامه نیازهای (بنیادین) روانشناختی (BSNQ) گاردیا^۱، دسی و رایان (۲۰۰۰) که شامل ۲۱ سؤال است و میزان حمایت از ارضاء نیازهای خودمختاری (خودپیروی)، شایستگی و ارتباط (پیوستگی) سنجش شده است. ضرایب پایایی حاصل از اجرای آن روی پدر، مادر، دوستان و شریک رومانتیک به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۹۱ گزارش شده است. روایی این مقیاس در پژوهش‌های انجام گرفته، بالا گزارش شده است.

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی: حسین چاری و دهقانی زاده در سال ۱۳۹۱ پرسشنامه سرزندگی تحصیلی را با ۹ گویه با الگوگیری از مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) که چهار گویه داشت توسعه دادند. نهایتاً ۹ گویه به مرحله نهایی رسیدند. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای و از خیلی موافقم تا خیلی مخالفم می‌باشد. کمترین نمره ۹ و بیشترین نمره ۴۵ و حد متوسط ۲۷ است. ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده با حذف یک گویه برابر با ۰/۸۰ و ضریب بازآزمایی برابر ۰/۷۳ بود. همچنین دامنه همبستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۰/۵۱ تا ۰/۶۸ می‌باشد.

پرسشنامه هویت‌یابی آدامز: پرسشنامه گسترش یافته سنجش عینی منزلت هویت من بنیون و آدامز^۲ (۱۹۸۶) شامل ۶۴ سؤال است نتایج حاصل از مطالعات نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده با حذف سه گویه برابر با ۰/۷۷ و ضریب بازآزمایی برابر ۰/۷۲ بود. همچنین دامنه همبستگی گویه‌ها با نمره کل بین ۰/۶۰ تا ۰/۶۸ می‌باشد. برای به دست آوردن پایایی پرسشنامه یک نمونه تصادفی اولیه به حجم ۳۰ نفر انتخاب و با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه محقق ساخته، مورد سنجش قرار گرفته است. پس از تأیید پایایی و روایی پرسشنامه در میان تمام جامعه نمونه، توزیع گردیده است. با در نظر گرفتن بیشینه واریانس (موفقیت و شکست برابر با ۰/۰۵) و خطای حدی ۰/۰۵ تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه آماری برآورد شده است و برای سنجش روایی پرسشنامه محقق ساخته از نظرات خبرگان دانشگاهی استفاده شده است. اشتراک نظر آن‌ها بر گویه‌ها، مبنی بر معتبر بودن سنجح مورد نظر بود.

جدول ۱. متغیرها و ضریب پایایی مقدماتی برای ۳۰ نفر

مؤلفه‌های تحقیق	تعداد گویه‌های پرسشنامه	ضریب آلفای کرونباخ	سطح قابل قبول
نیازهای بنیادین روانشناختی دانش آموزان	۲۱	۰/۷۷۸	۰/۷
سرزندگی تحصیلی	۹	۰/۷۱۹	۰/۷
هویت‌یابی	۶۳	۰/۸۰۵	۰/۷
پایایی کل گویه‌ها	۹۳	۰/۸۱۷	۰/۷

یافته‌ها

به منظور بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان، تعداد ۳۸۴ پرسشنامه تکمیل شده و بی نقص که از میان نمونه جمع‌آوری شد در گروه مورد بررسی ۶۱/۲ درصد (۲۳۵ نفر) پسر و ۳۸-۸ درصد (۱۴۹ نفر) دختر بودند. ۱۸/۵ درصد بین ۱۳ تا ۱۵ سال، ۴۸/۲ درصد آزمودنی‌ها بین ۱۵ تا ۱۷ سال، ۳۳/۳ درصد آزمودنی‌ها بین ۱۷ تا ۱۹ سال سن داشتند. ۱۵/۱ درصد کلاس هفتم، ۱۷/۲ درصد کلاس هشتم و ۲۷/۶ درصد کلاس نهم ۲۲/۴

¹ Guardia

¹ Men Bennion and Adams

درصد کلاس دهم، ۱۰/۴ درصد کلاس یازدهم و ۷/۳ درصد کلاس دوازدهم بودند. به منظور بررسی روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی و به منظور بررسی تحقیق از مدل سازی معادلات ساختاری روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM)^۱ با کمک نرم افزار SmartPLS 3 استفاده شده است. برای بررسی توزیع داده ها از نظر نرمال یا غیرنرمال بودن متغیرهای مورد مطالعه از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف یک نمونه ای استفاده شده است. در صورتی که سطح معناداری از ۰/۰۵ درصد بیشتر باشد متغیر نرمال می باشد. در غیر این صورت داده ها غیر نرمال اند؛ بنابراین با توجه به جدول ۲ تمامی متغیرها غیرنرمال می باشند.

جدول ۲. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی توزیع نرمال یا غیرنرمال داده ها

متغیرها	حجم نمونه	آماره آزمون	P-value
نیازهای بنیادین روانشناختی	۳۸۴	۰/۱۴۹	۰/۰۰۰
سرزندگی تحصیلی	۳۸۴	۰/۱۴۹	۰/۰۰۰
هویت یابی	۳۸۴	۰/۱۲۶	۰/۰۰۰

جدول ۳. ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراج شده

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده
نیازهای بنیادین روانشناختی	۰/۸۴۰	۰/۸۴۱	۰/۶۳۲
سرزندگی تحصیلی	۰/۷۸۸	۰/۷۸۹	۰/۶۱۱
هویت یابی	۰/۹۳۲	۰/۹۳۳	۰/۶۲۷
پایایی کل	۰/۹۵۰	-	-

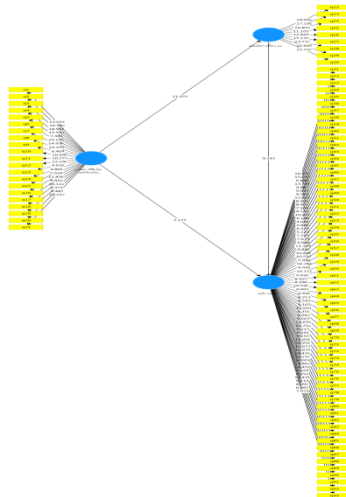
مطابق با جدول ۳ معیارها برای سازه ی مورد نظر بالاتر از ۰/۷ است که حاکی از پایایی مناسب مدل دارد. با توجه به بالاتر بودن ضریب پایایی ترکیبی متغیرهای جدول فوق نشان از مناسب و برازش قابل قبول مدل های اندازه گیری دارد.

جدول ۴. روش فورنل و لاکر

متغیر	۱	۲	۳
نیازهای بنیادین روانشناختی	۰/۹۰۸		
سرزندگی تحصیلی	۰/۸۹۹	۰/۹۰۱	
هویت یابی	۰/۸۹۲	۰/۸۹۰	۰/۸۸۸

همان گونه که از جدول ۴ برگرفته از روش فورنل و لاکر (۱۹۸۱) مشخص می باشد، مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون در پژوهش حاضر که در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته اند، از مقدار همبستگی میان آنها که در خانه های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده اند بیشتر است. از این رو می توان اظهار داشت که متغیرهای مکنون در مدل تعامل بیشتری با شاخص های خود دارند تا با سازه های دیگر و روایی واگرایی مدل در حد مناسبی است. از آنجاکه بارعاملی همه گویه ها از ۰/۴ بیشتر است، همچنین مقدار آماره t از ۱/۹۶ بیشتر است، بنابراین پرسشنامه دارای روایی مطلوب است.

¹. Structural Equation Modeling

[illegible]

معیار R^2 میزان تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا را مشخص می‌کند. سه مقدار $0/19$ ، $0/33$ و $0/67$ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به‌وسیله معیار R^2 در نظر گرفته شده است. Q^2 معیار قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. سه مقدار $0/02$ ، $0/15$ و $0/35$ برای نشان دادن قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی سازه یا سازه‌های برون‌زای مربوط به آن آمده است. ذکر این نکته ضروری است که این مقدار تنها برای سازه‌های درون‌زای مدل که شاخص‌های آن‌ها از نوع انعکاسی می‌باشد، محاسبه می‌گردد.

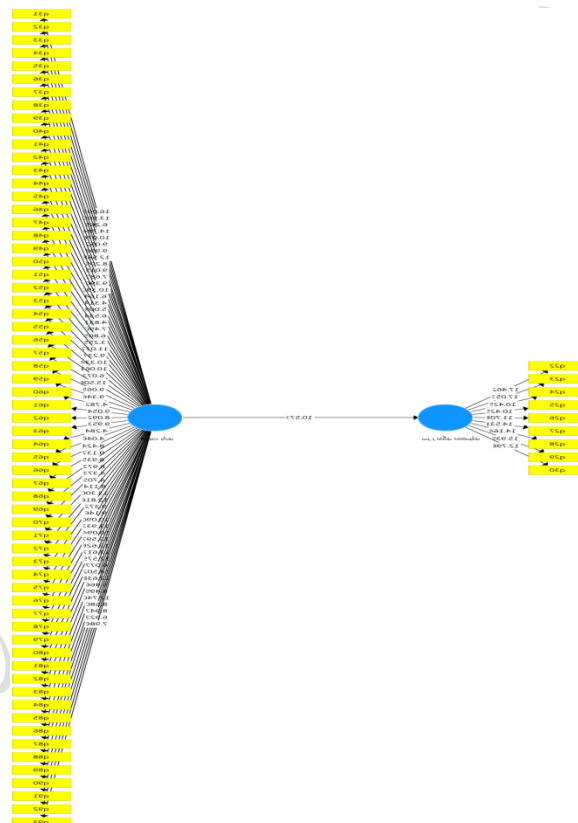
جدول ۵. ضریب تعیین و کیفیت پیش‌پراکندگی

متغیر وابسته	R ²	Q ²
هویت‌یابی	۰/۵۵۶	۰/۳۸۸

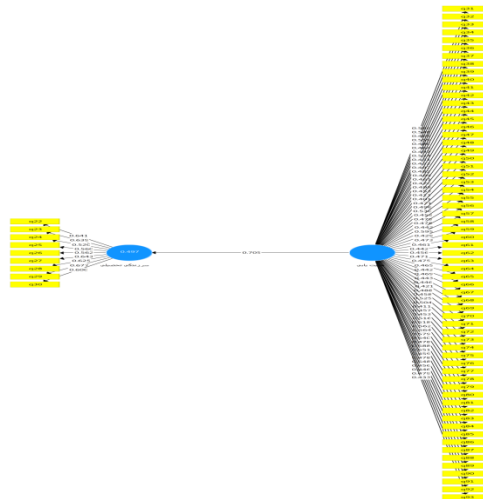
سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای این معیار معرفی شده‌است.

$$FOG_{مدل} = \sqrt{Communiity \times R^2} = \sqrt{0.388 \times 0.556} = 0.46$$

با توجه به نتایج فوق می‌توان گفت که مدل برازش قوی دارد.

شکل ۳. ضرایب معناداری t-value برای فرضیه فرعی

شکل ۴. ضرایب مسیر برای فرضیه‌های فرعی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج فرضیه اصلی تحقیق که بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان رابطه معناداری وجود دارد، نشان داد ضریب مسیر بین متغیر نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان و هویت‌یابی آنان که به مقدار $0/417$ و همچنین آماره t به مقدار $7/175$ است. ضریب مسیر بین متغیر نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان و سرزندگی تحصیلی آنان که به مقدار $0/757$ و همچنین آماره t به مقدار $11/074$ است. ضریب مسیر بین متغیر سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان و هویت‌یابی که به مقدار $0/478$ و همچنین آماره t به مقدار $9/347$ است. ضریب مسیر بین متغیر هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان که به مقدار $0/705$ و همچنین آماره t به مقدار $10/577$ است؛ بنابراین بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی آنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با مطالعات سلیمانی و همکاران (۱۴۰۲)، خدادادنژاد (۱۴۰۲)، شایگان (۱۴۰۱)، درخشان و همکاران (۱۴۰۱)، اریکا (۲۰۲۰)، الن و کلیف (۲۰۱۹)، یوجی و همکاران (۲۰۱۸) همسویی و همخوانی دارد.

نتایج حاکی از این است که بخش قابل توجهی از چالش‌های مربوط به زندگی هر فرد در دوران نوجوانی او رخ می‌دهد که بسیاری از آن‌ها در مسیر زندگی تحصیلی تجربه می‌شوند. در طی یک قرن گذشته، نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان یکی از مسائل مهم در روانشناسی و علوم وابسته بوده است که در سیستم آموزش این متغیر بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. این مقوله تقریباً در اکثر پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، در شکل کمی آن با معدل دروس فرد در مدرسه، دانشگاه یا هر محیط آموزشی دیگر که فرد در آن تحصیل می‌کند سنجیده می‌شود. دامنه بسیار گسترده‌ای از متغیرهای فردی، اجتماعی، خانوادگی و فرهنگی با بهزیستی روانشناسی دانش‌آموزان مرتبط است.

نتایج فرضیه فرعی اول که بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی آنان رابطه معناداری وجود دارد، نشان داد: ضریب مسیر بین متغیر نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان و هویت‌یابی آنان که به مقدار $0/417$ و همچنین آماره t به

مقدار ۷/۱۷۵ است می‌توان گفت: بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با هویت‌یابی آنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با مطالعات یارمحمدیان و همکاران (۱۳۹۶)، استرلینگ، دیاموند، مولن، پالونن، فورد و مک آلیستر^۱ (۲۰۱۷) همسویی و همخوانی دارد. نتایج حاکی از این است که نقش و جایگاه دانش‌آموزان به‌عنوان پایه‌های تغییردهنده‌ی فرهنگ و تربیت نسل‌های بعد، به‌عنوان یکی از کارگزاران اصلی بهزیستی روانی است. بررسی وضعیت و چالش‌های دانش‌آموزان در سیستم آموزش در ابعاد مختلف، به‌ویژه در سطوح تحصیلی و روانی نقش بسزایی در بهبود وضعیت این قشر خواهد داشت.

نتایج فرضیه فرعی دوم که بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با سرزندگی تحصیلی آنان رابطه معناداری وجود دارد نشان داد: ضریب مسیر بین متغیر نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان و سرزندگی تحصیلی آنان که به مقدار ۰/۷۵۷ و همچنین آماره t به مقدار ۱۱/۰۷۴ است می‌توان گفت: بین نیازهای بنیادین روانشناختی دانش‌آموزان با سرزندگی تحصیلی آنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با مطالعات هاتف و یوسفی (۱۳۹۸)، یوجی و همکاران (۲۰۱۸) همسویی و همخوانی دارد. نتایج حاکی از این است که سازمان آموزش و پرورش ما با تعیین اهداف ویژه‌ای برای هر یک از دوره‌های ابتدایی و متوسطه در پی آموزش و پرورش افرادی است که بتوانند مسئولیت‌های اجتماعی، اقتصادی و غیره را بپذیرند و آینده‌ی جامعه را تضمین نمایند. درواقع هدف کلی نظام آموزش و پرورش را می‌توان شناخت؛ بهتر استعدادها و علایق دانش‌آموزان و ایجاد زمینه مساعد جهت هدایت آنان به مسیرهای تحصیلی مناسب دانست؛ که در این راه باید به مشکلات و مسائلی که ممکن است برای هر یک از دانش‌آموزان در سیستم آموزش پیش بیاید، توجه وافر داشته باشد.

نتایج فرضیه فرعی سوم که بین سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان و هویت‌یابی رابطه معناداری وجود دارد نشان داد: ضریب مسیر بین متغیر سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان و هویت‌یابی که به مقدار ۰/۴۷۸ و همچنین آماره t به مقدار ۹/۳۴۷ است می‌توان گفت: بین سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان و هویت‌یابی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با مطالعات اخباراتی و بشردوست (۱۳۹۸)، الن و کلیف (۲۰۱۹) همسویی و همخوانی دارد. نتایج حاکی از این است که در زندگی روزانه تحصیلی، دانش‌آموزان با انواع چالش‌ها، موانع و فشارهای ویژه دوران تحصیل، مواجه می‌شوند که تهدیدی برای اعتمادبه‌نفس، انگیزش و درنتیجه، عملکرد تحصیلی آن‌ها است. عده‌ای از دانش‌آموزان در مقابله با آن‌ها موفق عمل می‌کنند و دیگران در این زمینه، موفقیت پذیرفتنی ندارند؛ ازاین‌رو، پژوهشگران تعلیم و تربیت باید به درک و چگونگی سازگاری با چالش‌های تحصیلی توجه جدی نشان دهند. سرزندگی تحصیلی، به پاسخ مثبت، سازنده و انطباقی به انواع چالش‌ها و موانعی اشاره دارد که در عرصه مداوم و جاری تحصیل تجربه می‌شوند.

نتایج فرضیه فرعی چهارم، بین هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد نشان داد: ضریب مسیر بین متغیر هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان که به مقدار ۰/۷۰۵ و همچنین آماره t به مقدار ۱۰/۵۷۷ است می‌توان گفت: بین هویت‌یابی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با مطالعات افضلی و اسماعیلی و نقش (۱۳۹۸)، اریکا (۲۰۲۰) همسویی و همخوانی دارد. نتایج حاکی از این است که انسان همواره یک میل قوی برای

¹ Sterling, Diamond, Mullen, Palonen, Ford and McAllister

درک خود و دنیای اطراف خود داشته و به منظور حمایت از این میل، فعالیت‌های رفتاری و شناختی متعدد و متنوعی انجام داده است؛ معنا در زندگی، یک عنصر حیاتی در علوم مختلف چون علوم دینی، روانشناسی، فلسفه و جامعه‌شناسی است. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاداتی ارائه شده است از جمله تقویت توانایی هویت‌یابی در هنگام بروز احساسات و اندیشه خود. افزایش توانایی شناسایی نیازهای روان‌شناختی از راه چهره ظاهر، صدا، زبان، رفتار، طرح واژه‌ها و آثار هنری. تقویت توانایی سرزندگی تحصیلی به‌طور دقیق و اظهار نیازهای مربوط به آن احساسات می‌باشد.

از محدودیت‌های این پژوهش، می‌توان به مقطعی بودن تحقیق اشاره کرد که قابلیت تعمیم نتایج را محدود می‌سازد. محدودیت‌های مربوط به تهیه و تکثیر پرسشنامه‌ها از نظر اقتصادی که نیازمند حمایت مراکز دانشگاهی می‌باشد. محدودیت مربوط به ناهمسانی شرایط پاسخ‌دهندگان در محیط مدارس و محدودیت ارتباط صمیمانه و نزدیک با پاسخ‌دهندگان و محدود بودن بودجه لازم برای امر تحقیق، باتوجه به بالا بودن دامنه تحقیق و لزوم تکثیر پرسشنامه‌ها در شمار زیاد و همچنین سایر هزینه‌ها مانند هزینه توزیع و جمع‌آوری و دسته‌بندی داده‌های خام، مستلزم صرف بودجه زیادی می‌باشد که متأسفانه برای قشر دانشجو که اکثراً از سوی هیچ ارگانی حمایت نمی‌شوند سنگین می‌باشد.

در پایان به محققان آینده پیشنهاد می‌شود که به موضوع بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی و بهزیستی روانی و تحصیلی با نقش میانجیگری مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان و انجام تحقیق حاضر با لحاظ نمودن متغیرهای جمعیت‌شناختی ردیف تولد و تعداد فرزندان و تحصیلات والدین و بودجه کافی برای انجام طرح‌های پژوهش سایر مقاطع تحصیلی نیز جهت تحقیقات آتی در نظر گرفته شود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از همه کسانی که در اجرای این پژوهش مشارکت داشتند، قدردانی می‌شود.

منابع

- ابراهیمی‌بخت، حبیب‌اله؛ یاراحمدی، یحیی؛ اسدزاده، حسن؛ احمدیان، حمزه (۱۳۹۹). بررسی تدوین مدل سرزندگی تحصیلی براساس خشنودی از نیازهای بنیادین روان‌شناختی، جهت‌گیری انگیزشی، یادگیری خودراهبر دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری، ۶(۱۱)، ۱۳۵-۱۵۳.
- اخباراتی، فرزانه؛ بشردوست، سیمین (۱۳۹۸). پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی براساس عملکرد خانواده و نیازهای بنیادی روان‌شناختی دانش‌آموزان، دوره ۱۸، ویژه‌نامه سومین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم تربیتی صفحه ۲۷۴-۲۸۹.
- اخوان‌تفتی، مهناز؛ مفردنژاد، ناهید (۱۳۹۷). ارتباط هوش هیجانی و مهارت‌های اجتماعی با بهزیستی روان‌شناختی در سالمندان. سالمند: مجله سالمندی ایران، ۱۳ (۳) صفحه ۳۳۴-۳۴۵.
- افضلی، لیلیا؛ اسماعیلی، سمیه؛ نقش، زهرا (زمستان ۱۳۹۸). بررسی نقش تاب‌آوری تحصیلی، سرزندگی تحصیلی و عملکرد دانش‌آموزان با اختلال یادگیری: بررسی نقش واسطه‌ای اهمال‌کاری تحصیلی، ۱۰(۴)، ۵۱-۶۰.
- آقاییوسفی، علیرضا (۱۳۹۶). روان‌شناسی عمومی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ اول.
- باباپورخیرالدین، جلیل؛ رسول‌زاده طباطبایی، سیدکاظم؛ اژه‌ای، جواد؛ فتحی‌آشتیانی، علی (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین شیوه‌های حل مسئله و سلامت روان‌شناختی، ۷(۱)، ۳-۱۶.

- بخشی، نگین؛ فولادچنگ، محبوبه (۱۳۹۷). رابطه‌ی جوّ مدرسه و تاب‌آوری تحصیلی: نقش واسطه‌ای سرزندگی تحصیلی مطالعات روانشناسی تربیتی، ۳۴(۳۰)، ۴۱-۳۴.
- جاودان موسی؛ رییس‌حسن، رییس‌سعدی (۱۳۹۹). تأثیر نیازهای روان‌شناختی بر جهت‌گیری آینده تحصیلی و هویت تحصیلی دانش‌آموزان (مقاله علمی وزارت علوم)، مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۶(۳۸)، ۴۶-۲۵.
- جوشن‌لو، محسن؛ رستمی، رضا؛ نصرت‌آبادی، مسعود (۱۳۹۵). بررسی ساختار عاملی مقیاس بهزیستی جامع، فصلنامه روانشناسی ایرانی، ۳(۹)، ۵۱-۳۵.
- خدادادنژاد، لایلا (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین نیازهای بنیادین روان‌شناختی و روانی و تحصیلی با نقش واسطه‌ای هوش هیجانی در دانش‌آموزان در شرایط کرونا، مناب: سومین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت.
- درخشان، معراج؛ مکتبی، غلامحسین؛ علی‌زاده، محسن؛ عبدی‌شاهیوند، صمد (۱۴۰۱). بررسی رابطه باورهای هوش هیجانی و اهمال‌کاری تحصیلی با واسطه‌گری شناخت اجتماعی و نیازهای بنیادین روان‌شناختی، راهبردهای آموزش در علوم پزشکی (راهبردهای آموزشی)، ۱۵(۲)، ۱۰۱-۱۱۰.
- رجبی، سوران؛ ولدبیگی، پیمان (۱۳۹۵). پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی براساس هوش‌های معنوی، هیجانی و اجتماعی در دانشجویان، رویش روان‌شناسی، ۵(۱)، ۱۹۹-۲۱۶.
- سلیمانی، مجید؛ قدم‌پور، عزت‌الله؛ عباسی، محمد (۱۴۰۲). بررسی الگوی روابط ساختاری هویت تحصیلی موفق براساس نیازهای بنیادین روان‌شناختی با میانجی‌گری ذهن آگاهی و خودکارآمدی تحصیلی، مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۹، ۸۱-۱۰۲.
- شایگان، مهدی (۱۴۰۱). بررسی آموزش هوش هیجانی بر اهمال‌کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه، مجله ایده-های نوین روانشناسی، ۱۶، ۵۶-۶۷.
- عنایتی، الهه؛ امیدیان، مرتضی؛ عابدی، احمد (۱۳۹۲). اثربخشی آموزش گروهی هوش هیجانی بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان تیزهوش. پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۷(۳۲-۳۳)، ۴۳-۳۲.
- محبوب‌نواز، فیروزه؛ عنبردباغیان، سمانه؛ هاشمی، تورج؛ ماشینچی‌عباسی، نعیمه (۱۳۹۶). هوش هیجانی و بهزیستی روان‌شناختی در دانش‌آموزان، تهران: ششمین کنگره انجمن روانشناسی ایران.
- مظلومیان، سعید؛ رستمی، لایلا (۱۳۹۷). هوش هیجانی در کلاس درس تأثیر آن بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه، مشهد: دومین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت.
- نجفی‌پوردیوکلاهی، عاطفه؛ خانه‌کشی، علی؛ همایونی، علیرضا (۱۴۰۰). مدل‌یابی سرزندگی تحصیلی براساس باورهای فراشناختی با نقش واسطه‌ای درگیری تحصیلی، دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۳(۱۵۱-۱۶۰).
- نریمانی، محمد؛ آقامحمدیان، حمیدرضا؛ رجبی، سوران (۱۳۹۶). مقایسه سلامت روانی مادران کودکان استثنایی با سلامت روانی مادران کودکان عادی. فصلنامه اصول بهداشت روانی، ۹(۳۳)، ۱۵-۲۴.
- هاتف، نجمه؛ یوسفی، فریده (۱۳۹۸). رابطه هوش هیجانی کلاس و جو روانی - اجتماعی کلاس با بهزیستی مدرسه: نقش واسطه‌ای ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی، ۱۶(۶۱)، ۳-۲۲.
- یارمحمدیان، احمد؛ اکبری، مجید؛ قمرانی، امیر؛ مرادی، سنایت (شهریور ۱۳۹۶). سهم هویت، نیازهای بنیادی روان‌شناختی و متغیرهای جمعیت‌شناختی در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان معلول جسمی - حرکتی، ۷(۲۶)، ۱۰۹-۱۲۵.
- Anchez-Álvarez, N., Extremera, N., & Fernández-Berrocal, P. (2016). The relation between emotional intelligence and subjective well-being: A meta-analytic investigation. *The Journal of Positive Psychology*, 11(3), 276–285. <https://doi.org/10.1080/17439760.2015.1058968>
- Augusto-Landa, J. M., Pulido-Martos, M., & Lopez-Zafra, E. (2019). Does perceived emotional intelligence and optimism/pessimism predict psychological well-being? *Journal of Happiness Studies*, 12(3), 463–474. <https://doi.org/10.1007/s10902-010-9209-7>
- Castel, A., Lluch, C., Ribas, J., Borràs, L., & Moltó, E. (2017). Effects of a cognitive stimulation program on psychological well-being in a sample of elderly long-term care hospital inpatients. *Aging & Mental Health*, 21(1), 88–94. <https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1099033>
- Csikszentmihalyi, M., & Larson, R. (2019). Flow and the foundations of positive psychology. In *Flow and the foundations of positive psychology*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9088-8>

- Doiri, B., & Mansher, V. (2016). Investigating the Relationship between Parenting Styles, Singleness and Mental Health in Egyptian Adolescents Psychosocial Processes and Mechanisms of Risk and Protection. *Journal of Alcohol Research and Health*, 28(3), 143–155.
- Ellen.A., Cliff, K. (2019). investigate the relationship between self-efficacy and communication style of parents – child. *Social Science & Medicine*, 41(2), 197–210.
- Erica. D. (2020). examine the role of parent-child relationships on quality of life, the *Journal of Sex Research*, 41, (2), 181-195.
- Ferrand, C., Martinent, G., & Durmaz, N. (2016). Psychological need satisfaction and well-being in adults aged 80 years and older living in residential homes: Using a self-determination theory-perspective. *Journal of Aging Studies*, 30, 104–111. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2014.04.004>
- Finsi Dutan, L. (2017). Determining the relationship between parenting styles and identity styles, aggression and behavioral disorders. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 645–654.
- Panayiotou, G., Panteli, M., & Theodorou, M. (2016). Predictors of loneliness in a sample of college men and women in cyprus: The role of anxiety and social skills. *Psychology, Community & Health*, 5(1), 16–25. <https://doi.org/10.5964/pch.v5i1.142>
- Pawlowski, T., Downward, P., & Rasciute, S. (2020). Subjective well-being in European countries—on the age-specific impact of physical activity. *European Review of Aging and Physical Activity*, 8(2), 93–98. <https://doi.org/10.1007/s11556-011-0085-x>
- Pekar, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J., & Majeski, S. A. (2018). Emotional intelligence and academic success: Examining the transition from high school to university. *Personality and Individual Differences*, 36(1), 163–172.
- Proyer, R. T., Gander, F., Wellenzohn, S., & Ruch, W. (2017). Positive psychology intervention in people aged 50-79 years: Long term effects of placebo-controlled online interventions on well-being and depression. *Aging & Mental Health*, 18(8), 997–1005. <https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1099033>
- Riggio, R. E. (2015). Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649–660. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649>
- Rodríguez, F. M. M. (2017). Relaciones entre afrontamiento del estrés cotidiano, autoconcepto, habilidades sociales e inteligencia emocional [Relationships between coping with daily stress, self-concept, social skills and emotional intelligence]. *European Journal of Education and Psychology*, 10(2), 41–48.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., et al. (2018). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167–177. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00001-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00001-4)
- Shankar, A., McMunn, A., Demakakos, P., Hamer, M., & Steptoe, A. (2017). Social isolation and loneliness: Prospective associations with functional status in older adults. *Health Psychology*, 36(2), 179–186. <https://doi.org/10.1037/hea0000437>
- Sterling, F., Diamond, D., Mullen, C., Palonen, M., Ford, N., & McAllister, L. (2017). Evaluation of self-efficacy and smoking cessation. *Child & Youth Services*, 31(1–2), 53–69.
- Vingloo, D., & Lemola, S., Roediger, E., Stevens, B., Brockman, R., Behary, W. T., & Young, J. (2017). Growing up with a single mother and life satisfaction in adulthood: A test of mediating and moderating factors. *PloS One*, 12, 1–15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.xxxxxxx>
- Wang, X. (2019). Subjective well being associated with size of social network and social support of elderly. *Journal of Health Psychology*, 21(6), 1037–1042. <https://doi.org/10.1177/1359105314544136>
- Yoji, H. (2018). The effect of authoritarian, authoritarian and negligent parenting styles on the mental health of Japanese children. *Journal of Applied Psychology*, 82, 62–78.